

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 17 november 2011 *

I mål C-327/10,

om en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Okresní soud v Chebu (Republiken Tjeckien) genom beslut av den 1 juni 2010, som inkom till domstolen den 5 juli 2010, i målet

Hypoteční banka a.s.

mot

Udo Mike Lindner,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna M. Safjan (referent), A. Borg Barthet, J.-J. Kasel och M. Berger,

* Rättegångsspråk: tjeckiska.

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: handläggaren K. Sztranc-Sławiczek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 25 maj 2010,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Hypoteční banka a.s., genom J. Hrouzek, advokát,
- Tjeckiens regering, genom M. Smolek och J. Vlácil, båda i egenskap av ombud,
- Danmarks regering, genom C. Vang, i egenskap av ombud,
- Frankrikes regering, genom G. de Bergues och B. Beaupère-Manokha, båda i egenskap av ombud,
- Ungerns regering, genom M.Z. Fehér, K. Szíjjártó och K. Molnár, samtliga i egenskap av ombud,
- Nederländernas regering, genom C. Wissels, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom M. Šimerdová och A.-M. Rouchaud-Joët, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 8 september 2011 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 81 FEUF, artiklarna 16.2, 17.3 och 24 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1) samt artikel 6.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Hypoteční banka a.s. (nedan kallad Hypoteční banka) och Udo Mike Lindner, vars aktuella adress är okänd, för att erhålla betalning av ett belopp uppgående till omkring 4,4 miljoner tjeckiska kronor (CZK). Detta belopp motsvarar den utestående skulden enligt ett hypotekslån som nämnda bank beviljat Udo Mike Lindner.

Tillämpliga bestämmelser

Unionslagstiftningen

Förordning nr 44/2001

- 3 Skäl 2 i förordning nr 44/2001 har följande lydelse:

”Vissa olikheter i medlemsstaternas bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande av domar hindrar den inre marknaden från att fungera väl. Det är därför nödvändigt att införa bestämmelser som gör reglerna om behörighetskonflikter på privaträttens område mer enhetliga och som förenklar formaliteterna, så att domar från de medlemsstater som är bundna av denna förordning kan erkännas och verkställas enkelt och snabbt.”

- 4 Artikel 2 i förordningen har följande lydelse:

”1. Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.

2. För den som inte är medborgare i den medlemsstat där han har hemvist gäller samma bestämmelser om domstols behörighet som för statens egna medborgare.”

5 I artikel 3 i förordningen stadgas följande:

”1. Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat får väckas vid domstol i en annan medlemsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitten 2–7 i detta kapitel.

2. Särskilt de nationella bestämmelser om domstols behörighet som återfinns i bilaga I får inte tillämpas mot en sådan person.”

6 Artikel 4 i förordningen har följande lydelse:

”1. Om svaranden inte har hemvist i en medlemsstat bestäms domstolarnas behörighet i varje medlemsstat i enlighet med den medlemsstatens lag, om inte annat följer av bestämmelserna i artiklarna 22 och 23.

2. Mot en sådan svarande kan den som har hemvist i en medlemsstat, oberoende av medborgarskap, på samma sätt som statens egna medborgare, åberopa de bestämmelser om domstols behörighet som gäller där och särskilt de bestämmelser som anges i bilaga I.”

7 Avsnitt 4 i kapitel II i förordning nr 44/2001, med rubriken ”Behörighet vid konsumenttvister”, består av artiklarna 15–17 i förordningen.

8 I artikel 16.2 i förordningen föreskrivs följande:

”Talan mot en konsument får av den andra avtalsparten väckas endast vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.”

9 Artikel 17 i förordningen har följande lydelse:

”Avvikelser från bestämmelserna i detta avsnitt i ett avtal om domstols behörighet gäller endast om avtalet

...

3) har ingåtts av en konsument och dennes avtalspart, vilka vid avtalets ingående hade hemvist eller sin vanliga vistelseort i samma medlemsstat, och avtalet ger domstolarna i den medlemsstaten behörighet, såvida inte ett sådant avtal strider mot lagen i den medlemsstaten.”

10 I artikel 24 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Utöver den behörighet som en domstol i en medlemsstat har enligt andra bestämmelser i denna förordning, är domstolen behörig om svaranden går i svaromål inför denna. Detta gäller dock inte om svaranden gick i svaromål för att bestrida domstolens behörighet eller om en annan domstol har exklusiv behörighet enligt artikel 22.”

- 11 Kapitel II i förordningen innehåller avsnitt 8, med rubriken ”Prövning av behörighetsfrågan och av frågan huruvida målet kan tas upp”. I detta avsnitt ingår artikel 26.1 och 26.2, som har följande lydelse:

”1. Om talan väcks vid en domstol i en medlemsstat mot en svarande som har hemvist i en annan medlemsstat, och svaranden inte går i svaromål, skall domstolen självmant förklara sig obehörig, såvida den inte är behörig enligt bestämmelserna i denna förordning.

2. Domstolen skall låta handläggningen av målet vila till dess att det har klarlagts att svaranden har haft möjlighet att få del av stämningsansökan eller motsvarande handling i så god tid att han kunnat förbereda sitt svaromål eller att alla nödvändiga åtgärder för detta syfte har vidtagits.”

- 12 I led 2 i artikel 34, vilken ingår i kapitel III i förordningen, med rubriken ”Erkännande och verkställighet”, föreskrivs att en dom inte ska erkännas ”om ... det är en tredsdom eller en annan dom som har meddelats mot en utebliven svarande och svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta”.

- 13 I artikel 59 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”1. Vid avgörandet av frågan huruvida en part har hemvist i den medlemsstat där talan är väckt skall domstolen tillämpa sin egen lag.

2. Om en part inte har hemvist i den medlemsstat där talan är väckt skall domstolen, vid avgörandet av frågan huruvida parten har hemvist i en annan medlemsstat, tilllämpa den medlemsstatens lag.”

Direktiv 93/13

- 14 Enligt artikel 1.1 i direktiv 93/13 är syftet med detta direktiv att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäligen villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.
- 15 Artikel 6.1 i nämnda direktiv har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäligen villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäligen villkoren.”

Den nationella lagstiftningen

- 16 I artikel 29.3 i den tjeckiska civilprocesslagen (nedan kallad civilprocesslagen), i dess lydelse den 30 juni 2009, föreskrivs att avdelningsordföranden, om ingen annan bestämelse är tillämplig, kan utse en god man för en part vars hemvist är okänt, som

inte har kunnat delges på en känd adress utomlands, som lider av sinnesstörning, som av andra hälsoskäl inte kan delta i förfarandet ens tillfälligt, eller som inte kan uttrycka sig begripligt.

- 17 Den hänskjutande domstolen har angett att i ett avgörande från den 31 mars 2005 slog Ústavní soud (konstitutionsdomstolen) – med avseende på god man för en part med okänt hemvist – fast följande:

”Instituset god man inrättades för att den bortovarandes intresse ska tillvaratas fram till avgörandet på samma sätt som det skulle ha gjorts av ett befullmäktigat ombud. När en part har valt sitt ombud är parten ansvarig för sitt val och för det sätt på vilket ombudet konkret agerar i förfarandet. När en god man utses av domstolen är domstolen emellertid ansvarig för att denne tar till vara partens rättigheter och berättigade intressen. Domstolen är vidare skyldig att skilja den gode mannen från uppdraget om den finner att denne inte alls utför sitt uppdrag ... eller utför sitt uppdrag på ett otillfredsställande sätt.”

- 18 Enligt artikel 89a första meningen i civilprocesslagen, i dess lydelse vid tiden för omständigheterna i det nationella målet, kan parterna i ett förfarande avseende en afärstvist skriftligt avtala om att en annan nationell domstol i första instans ska vara behörig i territoriellt hänseende, med förbehåll för exklusiv behörighet enligt lag.
- 19 Enligt artikel 173.1 i civilprocesslagen ska ett betalningsföreläggande delges gäldenären personligen, då andra former för delgivning inte godtas.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 20 Genom talan väckt den 16 september 2008 vid den hänskjutande domstolen, yrkade Hypoteční banka, ett bolag enligt tjeckisk rätt med säte i Prag (Republiken Tjeckien), att Udo Mike Lindner, som är tysk medborgare, skulle förpliktas att utge ett belopp om 4 383 584,60 CZK plus ränta, avseende den utestående skulden enligt ett hypotekslån som beviljats enligt ett avtal (nedan kallat avtalet) mellan parterna av den 19 augusti 2005.
- 21 Hypoteční banka och Udo Mike Lindner har, i artikel VIII punkt 8 i avtalet och med hänvisning till artikel 89a i civilprocesslagen, angett att ”eventuella tvister med anledning av ... avtal[et] ska avgöras vid bankens allmänna forum, vilket ska fastställas utifrån bankens säte enligt vad som anges i handelsregistret vid tiden för talans väckande”.
- 22 Det framgår av beslutet om hänskjutande att svaranden, vid tiden för avtalets ingående, skulle ha varit bosatt i Mariánské Lázně (Republiken Tjeckien), det vill säga konsumentens hemvist var mer än 150 km från Prag, där den domstol som parterna valt som behörig domstol, nämligen ”bankens allmänna forum”, är belägen.
- 23 Enligt Hypoteční banka har denna likväl väckt talan vid ”svarandens allmänna domstol” i stället för vid ”bankens allmänna forum”, eftersom det vid tiden för talans väckande, på grund av omständigheter utanför bankens kontroll, inte var möjligt för den att inge avtalet i original till domstolen och på så sätt uppfylla de i lagen fastställda kraven för att väcka talan vid denna domstol.
- 24 Den hänskjutande domstolen biföll talan och utfärdade ett betalningsföreläggande den 16 oktober 2008, varigenom svaranden förpliktades att erlägga det yrkade beloppet plus ränta och kostnader till käranden. Svaranden förpliktades även att ersätta

rättegångskostnaderna. Föreläggandet kunde emellertid inte delges svaranden personligen, vilket krävs enligt artikel 173.1 i civilprocesslagen. Föreläggandet upphävdes därför genom beslut av den hänskjutande domstolen av den 8 september 2009.

- 25 Då svaranden inte bodde på någon av de adresser som den hänskjutande domstolen kände till och då denna domstol inte kunde fastställa någon annan adress i Republiken Tjeckien där svarande kunde vara bosatt, utsåg denna domstol, i enlighet med artikel 29.3 i civilprocesslagen, genom beslut av den 3 juni 2009, en god man för svaranden, vilken ansågs vara en person med okänt hemvist.
- 26 Genom inlägga av den 26 oktober 2009 gjorde den gode mannen invändningar i sak avseende kravet från Hypoteční banka vad gäller räntan. Detta var den första rättegångshandlingen från den gode mannens sida.
- 27 Mot denna bakgrund beslutade Okresní soud v Chebu att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- ”1) Medför den omständigheten att en av parterna i ett domstolsförfarande är medborgare i en annan stat än den där förfarandet äger rum att det är fråga om sådana gränsöverskridande följder som avses i artikel 81 FEUF (tidigare artikel 65 [EG]), vilket utgör ett av villkoren för att ... förordning [nr 44/2001] ... ska vara tillämplig?
- 2) Utgör förordning [nr 44/2001] hinder för bestämmelser i nationell rätt enligt vilka talan kan föras mot personer med okänt hemvist?

- 3) För det fall svaret på fråga 2 är nekande, kan en inlaga som ingetts av en av domstolen utsedd god man för svaranden som sådan betraktas som svarandens godkännande av den aktuella domstolens behörighet i den mening som avses i artikel 24 i förordning [nr 44/2001], även om målet i sak avser ett konsumentavtal och domstolarna i Republiken Tjeckien inte skulle vara behöriga att avgöra målet enligt artikel 16.2 i [nämnda] förordning?
- 4) Kan en prorogationsklausul, enligt vilken en viss domstol är behörig i territoriellt hänseende, medföra att den valda domstolen ges internationell behörighet i den mening som avses i artikel 17.3 i förordning [nr 44/2001] och, om så är fallet, gäller detta förhållande även om prorogationsklausulen är ogiltig såsom stridande mot artikel 6.1 i ... direktiv [93/13] om oskäligen villkor i konsumentavtal?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 28 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att villkoren för att tillämpa behörighetsreglerna i förordningen är uppfyllda när en av parterna i domstolsförfarandet är medborgare i en annan medlemsstat än den där förfarandet pågår.

- 29 Det ska inledningsvis erinras om att behörighetsreglerna i nämnda förordning, i likhet med konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt påföljande konventioner om nya medlemsstaters tillträde till konventionen (nedan kallad Brysselkonventionen), vars tolkning även är giltig för förordning nr 44/2001 när bestämmelserna i dessa unionsrättsakter kan anses motsvara varandra (dom av den 16 juli 2009 i mål C-189/08, Zuid-Chemie, REG 2009, s. I-6917, punkt 18), endast kan tillämpas när det finns anknytning till ett annat land.
- 30 Såsom domstolen redan slagit fast vad gäller Brysselkonventionen kan rättsförhållandets internationella karaktär bestå i den omständigheten att tvisten kan ge upphov till frågor vad gäller fastställandet av den internationella behörigheten för domstolar (dom av den 1 mars 2005 i mål C-281/02, Owusu, REG 2005, s. I-1383, punkt 26).
- 31 Det är visserligen riktigt att den omständigheten att en av parterna i tvisten är utländsk inte beaktas i behörighetsreglerna i förordning nr 44/2001. Såsom generaladvokaten angett i punkt 65 i sitt förslag till avgörande ska det emellertid göras åtskillnad mellan å ena sidan frågan om under vilka villkor behörighetsreglerna i förordning nr 44/2001 ska tillämpas och å andra sidan frågan om vilka kriterier som ska gälla för internationell behörighet enligt dessa regler.
- 32 Under sådana omständigheter som de i det nationella målet aktuella, kan det förhållandet att svaranden är utländsk ge upphov till frågor om huruvida den domstol vid vilken talan väckts har internationell behörighet.
- 33 I en sådan situation som den här aktuella skulle nämligen även en domstol i den stat där svaranden är medborgare kunna anse sig behörig även om denne saknar känt hemvist i nämnda stat. Under dessa omständigheter är det förenligt med kravet på

rättssäkerhet att tillämpa de enhetliga behörighetsreglerna i förordning nr 44/2001 i stället för de regler som gäller i de olika medlemsstaterna. Denna tillämpning är även förenlig med förordningens syfte, vilket är att i största möjliga utsträckning skydda svarande som har hemvist i Europeiska unionen.

34 Härav följer att i en situation som den här aktuella, där svaranden är utländsk medborgare och saknar känt hemvist i den stat där den domstol vid vilken talan väckts finns, är behörighetsreglerna i förordning nr 44/2001 tillämpliga.

35 Av det anförda följer att den första frågan ska besvaras enligt följande: Förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att det för att dess behörighetsregler ska tillämpas krävs att den tvist som är anhängiggjord vid en domstol i en medlemsstat kan ge upphov till frågor om huruvida nämnda domstol har internationell behörighet. En sådan situation uppkommer i ett sådant fall som det som är i fråga i det nationella målet, där en talan har anhängiggjorts vid en domstol i en medlemsstat mot en medborgare i en annan medlemsstat, vars hemvist är okänt för nämnda domstol.

Den andra frågan

36 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse i en medlemsstat enligt vilken det är möjligt att föra talan mot personer som saknar känt hemvist.

- 37 För att besvara denna fråga ska det först erinras om att förordning nr 44/2001, i likhet med Brysselkonventionen, inte har till syfte att harmonisera samtliga handläggningsregler i medlemsstaterna, utan att reglera domstolarnas behörighet att lösa privaträttsliga tvister i relationerna mellan dessa stater och att underlätta verkställandet av domstolsavgöranden (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 februari 2004 i mål C-18/02, DFDS Torline, REG 2004, s. I-1417, punkt 23).
- 38 Det saknas i förordning nr 44/2001 en uttrycklig bestämmelse som anger behörig domstol i ett fall som det som är i fråga i det nationella målet, där svarandens hemvist är okänt. Det ska därför först undersökas om, och i förekommande fall enligt vilken bestämmelse, denna förordning likväl kan äga tillämpning och huruvida det är möjligt att därav utläsa ett villkor för att en domstol ska vara behörig.
- 39 Det ska, då det i det nationella målet är fråga om en talan mot en konsument som väckts av medkontrahenten i ett avtalsförhållande, erinras om att enligt artikel 16.2 i förordning nr 44/2001 kan en sådan talan endast väckas vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.
- 40 När en domstol i en medlemsstat har att pröva en talan mot en konsument ska den således först kontrollera huruvida svaranden har hemvist i denna medlemsstat, genom att – i enlighet med artikel 59.1 i förordning nr 44/2001 – tillämpa sin egen lag.
- 41 Skulle denna domstol, i likhet med vad som var fallet i det nationella målet, därvid finna att svaranden saknar hemvist i medlemsstaten, ska den därefter kontrollera huruvida svaranden har hemvist i en annan medlemsstat. Den ska därvid – i enlighet med artikel 59.2 i förordningen – tillämpa denna andra medlemsstats lag.

- 42 Skulle den nationella domstolen fortfarande inte kunna fastställa konsumentens hemvist och inte heller ha tillgång till sådana bevis att det kan fastställas att denne faktiskt har hemvist utanför unionen, vid vilket fall artikel 4 i förordning nr 44/2001 är tillämplig, ska det undersökas huruvida artikel 16.2 i förordningen kan tolkas på så sätt att – i ett fall som det här nämnda – regeln i denna bestämmelse, att talan mot en konsument får väckas endast vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist, även ska anses omfatta konsumentens senast kända hemvist.
- 43 En sådan lösning förefaller stämma överens med förordningens systematik och sammanhang.
- 44 Den stämmer för det första överens med syftet med förordning nr 44/2001, vilket är att stärka rättsskyddet för personer bosatta inom unionen, så att en rättssökande utan svårighet kan avgöra vid vilken domstol talan ska väckas och en svarande rimligtvis kan förutse var talan kan väckas mot honom eller henne (se, bland annat, dom av den 25 oktober 2011 i de förenade målen C-509/09 och C-161/10, eDate Advertising m.fl., REU 2011, s. I-10269, punkt 50).
- 45 Denna lösning gör det vidare möjligt att undvika att den omständigheten att det är omöjligt att lokalisera svarandens aktuella hemvist medför att det inte går att finna en behörig domstol och att den rättssökande således fråntas rätten till domstolsprövning, samtidigt som de enhetliga reglerna i förordning nr 44/2001 tillämpas i stället för olika nationella regler. En sådan situation kan bland annat uppkomma i ett sådant fall som det här aktuella, i vilket konsumenten, mot vilken talan enligt artikel 16.2 i förordningen ska väckas vid domstolen i den medlemsstat där denne har hemvist, har lämnat detta hemvist innan talan väckts.

- 46 Kriteriet avseende konsumentens senast kända hemvist gör det slutligen möjligt att, vad gäller tillämpningen av artikel 16.2 i förordning nr 44/2001, säkerställa en rättvis avvägning mellan kärandens och svarandens rättigheter i ett sådant fall som det i den nationella domstolen aktuella, där svaranden hade en skyldighet att meddela sin medkontrahent alla adressändringar hänförliga till tiden efter det att avtalet om den långfristiga fastighetskrediten undertecknades.
- 47 Mot bakgrund av vad som anförts ska det konstateras att – i en sådan situation som den som är i fråga i det nationella målet, där en konsument som ingått ett avtal om en långfristig fastighetskredit, innehållande ett krav om att medkontrahenten ska meddelas alla adressändringar, har bytt hemvist innan talan väckts mot vederbörande avseende åsidosättande av dennes avtalsenliga förpliktelser – domstolarna i den medlemsstat där konsumenten senast hade hemvist är behöriga att pröva nämnda talan enligt artikel 16.2 i förordning nr 44/2001, när det inte är möjligt för dem att, med tillämpning av artikel 59 i förordningen, fastställa svarandens aktuella hemvist och de saknar bevis för att svaranden har sitt faktiska hemvist utanför unionen.
- 48 Vad avser de krav som ska iakttas vid det följande förfarandet, ska det därefter erinras om att avsikten med samtliga bestämmelser i förordning nr 44/2001 är att, inom ramen för förordningens syfte, se till att rätten till försvar iakttas i de förfaranden som leder till domstolsavgöranden (se dom av den 21 maj 1980 i mål 125/79, Denilauler, REG 1980, s. 1553, punkt 13, svensk specialutgåva, volym 5, s. 197, och av den 2 april 2009 i mål C-394/07, Gambazzi, REG 2009, s. I-2563, punkt 23).
- 49 Kravet på att rätten till försvar ska iakttas, som det anges i bland annat artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska emellertid tillämpas i samklang med rätten för den person som väcker talan att få till stånd en domstolsprövning av sina krav.

- 50 I punkt 29 i domen i det ovannämnda målet Gambazzi har domstolen slagit fast att de grundläggande rättigheterna, såsom rätten till försvar, visserligen inte är absoluta, utan kan inskränkas. Inskränkningarna måste dock faktiskt svara mot det mål av allmänintresse som ligger bakom åtgärden i fråga och får inte, med hänsyn till det eftersträvade målet, innebära en oproportionerlig kränkning av dessa rättigheter.
- 51 Domstolen har redan slagit fast att avsikten att undvika sådana fall av *déni de justice* (rättsvägran) som en rättssökande kan drabbas av på grund av svårigheter att lokalisera svaranden utgör ett sådant mål av allmänintresse (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Gambazzi, punkterna 31–33). Det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera huruvida detta mål är den ifrågavarande nationella bestämmelsens verkliga syfte.
- 52 Vad gäller kravet att undvika oproportionerliga kränkningar av rätten till försvar, ska det erinras om att detta särskilt gäller tolkningen av artikel 26.2 i förordning nr 44/2001. Denna bestämmelse ska förstås på så sätt att en domstol som är behörig enligt förordningen, i ett sådant fall då det inte har klarlagts att svaranden har haft möjlighet att få del av stämningsansökan, endast kan fullfölja förfarandet, om alla nödvändiga åtgärder har vidtagits för att svaranden ska kunna förbereda sitt svaromål. Den domstol vid vilken talan väckts ska förvissa sig om att samtliga de efterforskningar som krävs enligt omsorgsprincipen och principen om tro och heder har genomförts för att finna svaranden.
- 53 Även om dessa villkor har iakttagits medför en möjlighet att fullfölja förfarandet utan svarandens vetskap genom delgivning till en av domstolen utsedd god man, vilket skett i det nationella målet, att svarandens rätt till försvar begränsas. Denna begränsning motiveras emellertid av den rättssökandes rätt till ett effektivt skydd, eftersom denna rätt vid det motsatta förhållandet skulle vara verkningslös.

- 54 I motsats till vad som gäller för svaranden – vilken, om denne berövats den faktiska möjligheten att försvara sig, kan göra gällande sin rätt till försvar genom att, i enlighet med artikel 34.2 i förordning nr 44/2001, invända mot erkännandet av en dom som går honom emot (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juni 1985 i mål 49/84, Debaecker och Plouvier, REG 1985, s. 1779, punkt 11) – löper nämligen den rättssökande risken att helt berövas möjlighet att få sin talan prövad.
- 55 Den andra frågan ska således besvaras enligt följande: Förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att

— i en sådan situation som den som är i fråga i det nationella målet – där en konsument som ingått ett avtal om en långfristig fastighetskredit, innehållande ett krav om att medkontrahenten ska meddelas alla adressändringar, har bytt hemvist innan talan väckts mot vederbörande avseende åsidosättande av dennes avtalsenliga förpliktelser – domstolarna i den medlemsstat där konsumenten senast hade hemvist är behöriga att pröva denna talan enligt artikel 16.2 i förordning nr 44/2001, när det inte är möjligt för dem att, med tillämpning av artikel 59 i förordningen, fastställa svarandens aktuella hemvist och de saknar bevis för att svaranden har sitt faktiska hemvist utanför unionen,

— förordningen inte utgör hinder mot tillämpning av en bestämmelse i en medlemsstats nationella processrätt enligt vilken det, för att undvika *déni de justice* (rättsvägran), föreskrivs att talan kan föras mot en person med okänt hemvist i denna persons frånvaro, om den domstol vid vilken talan väckts, innan den avgör målet,

förvissas sig om att samtliga de efterforskningar som krävs enligt omsorgsprincipen och principen om tro och heder har genomförts för att finna svaranden.

- 56 Mot bakgrund av svaren på den första och den andra frågan saknas anledning att besvara den tredje och den fjärde frågan.

Rättegångskostnader

- 57 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas på så sätt, att det för att dess behörighetsregler ska tillämpas krävs att den tvist som är anhängiggjord vid en domstol i en medlemsstat kan ge upphov till frågor om huruvida nämnda domstol har internationell behörighet. En sådan situation uppkommer i ett sådant fall som det som är i fråga i det nationella målet, där en talan har anhängiggjorts vid en domstol i en medlemsstat mot en medborgare i en annan medlemsstat, vars hemvist är okänt för nämnda domstol.

2) Förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att

- i en sådan situation som den som är i fråga i det nationella målet – där en konsument som ingått ett avtal om en långfristig fastighetskredit, innehållande ett krav om att medkontrahenten ska meddelas alla adressändringar, har bytt hemvist innan talan väckts mot vederbörande avseende åsidosättande av dennes avtalsenliga förpliktelser – domstolarna i den medlemsstat där konsumenten senast hade hemvist är behöriga att pröva denna talan enligt artikel 16.2 i förordning nr 44/2001, när det inte är möjligt för dem att, med tillämpning av artikel 59 i förordningen, fastställa svarandens aktuella hemvist och de saknar bevis för att denne har sitt faktiska hemvist utanför unionen,

- förordningen inte utgör hinder mot tillämpning av en bestämmelse i en medlemsstats nationella processrätt enligt vilken det, för att undvika *déni de justice* (rättsvägran), föreskrivs att talan kan föras mot en person med okänt hemvist i denna persons frånvaro, om den domstol vid vilken talan väckts, innan den avgör målet, förvissar sig om att samtliga de efterforskningar som krävs enligt omsorgsprincipen och principen om tro och heder har genomförts för att finna svaranden.

Underskrifter